

Oponentní posudek na diplomovou práci
Hejtmánková, M.: Srovnání ekonomické úrovně regionů pro účely
dotazníkového průzkumu v programu Grundtvig –Projekt MEEC –
Multicultural Education for European Citizenship. České Budějovice,
Pedagogická fakulta 2009

Regionální politiky EU, našeho státu i jeho jednotlivých regionů, regionální národní účty nebo ekonomická komparace regionů jsou pro Českou republiku velmi aktuální otázky dne i budoucnosti. Musím konstatovat, že většinou se jimi odborně dlouhodobě zabývám z aspektů ekonomických či průřezově z pohledu rozvoje regionů, zvláště pak regionu Moravsko-slezského. Proto je pro mne využití ekonomické komparace regionů pro rozšíření všeobecného občanského rozhledu při výchově a vzdělávání mladé generace novým pohledem na tematiku a v souvislosti s předloženou prací i příjemným překvapením.

Je jisté, že edukační důvody jako patrně ten významnější cíl práce generovaly i rozsah a hloubku použití metody ekonomické komparace regionů. Stejně tak jako druhý cíl - zpracování podkladového materiálu k interpretaci dotazníku pro konkrétní regiony EU – generoval výběr regionů se všemi z toho vyplývajícími důsledky. Proto vidím v práci sice velký a záslužný výkon diplomantky, ale chápu také jeho účelovost a jí odpovídající parametry náročnosti, které překročit by znamenalo učinit výsledek pro stanovené cíle v zásadě nepoužitelný, protože by byl příliš odborný.

Tím však nemíním, že práce je povrchní nebo vykazuje závažné chyby. Právě naopak. Jsem toho názoru, a mohu to s uspokojením konstatovat již na počátku mého posudku, že autorka rozhodně překročila rozsahem výsledného textu, množstvím a povahou prostudované literatury, stejně tak množstvím informačních zdrojů (dokumentačních i datových) obvyklou základnu pro diplomovou práci. Navíc adekvátní metoda, její teoretické i praktické zvládnutí (aplikace) a zajisté také vhodné a fundované vedení v práci ji zajistily, že může jako diplomovou práci prezentovat výsledek rozhodně nadprůměrný!

Diplomová práce je členěna v zásadě do třech částí. V první části (úvod a 1. kapitola) je zdůvodněno téma a jeho pracovní využití a je zde také velmi zdárně zpracován základní metodologický a metodický náhled, které jsou v kontextu zvolených regionů a účelu komparace (pedagogické využití) nejen dobře popsány, ale i v další práci dobře užity. Jsem velmi potěšen, že si autorka dala práci a našla pro metodu komparace dílo od autora nejpopovolanějšího – prof. Miroslava Hrocha. Je totiž faktem, že právě historikové mají snad nejlépe zpracovanou metodologii i metodiku komparace, jejichž zvládnutí je tolik potřebné pro správné socio-ekonomické a historické bádání. A dílo uvedeného autora patří u nás snad k tomu nejlepšímu, o co se mohla autorka opřít.

Také nechci zdůrazňovat své některé práce oblasti mezinárodní ekonomické komparace, neboť jsou méně rozšířeny. Snad by bylo pro ni obohacením, kdyby výrazně rozlišovala momenty kvantitativní a kvalitativní komparace. Proto nekritizuji ani momenty diskuse výběru regionů.

Další dvě kapitoly jsou, jako druhá část práce, věnovány komparaci 5 zvolených (stanovených) regionů (Asturie, Graz, Jihočeský kraj, Nitriansky kraj a Pest). Regiony jsou zde přiblíženy v základním geograficko hospodářském kontextu, nejprve států a potom komparovaně. Zajímavé je, že autorka používá pro komparaci států údaje národních statistických úřadů, pro komparaci regionů pak údaje z Eurostatu. Myslím, že to může vést k některým dílčím nepřesnostem, pokud bychom chtěli mít jednotnou metodickou bázi, ale v práci to lze připustit, protože dále už autorka u základních ekonomických ukazatelů používá metodu regionálních národních účtů (Eurostatu). Navíc mezi Eurostatem a národními statistickými institucemi dochází k zesilování metodologické spolupráce.

Třetí část práce, nejzajímavější (Vybrané ukazatele - příklady regionálního srovnávání využitelného ve výuce), za níž následuje závěr a bibliografie s přílohami, je věnována v zásadě několika vybraným charakteristikám v komparaci uvedených regionů, které popisuje stejnými ukazateli, obvyklými pro příslušnou charakteristiku. Nejdůležitější a výchozí jsou ukazatele ekonomické, ale také sociální, vzdělanostní a nakonec pokus o komplexnější výraz „kvalitu života“. S výjimkou snad toho posledního jsou všechny ilustrační ukazatele zvládnuty poznatkově dobře, autorka je má zařity i v kontextu a vazbách na jejich důsledky pro další oblasti (aspekty), například sociologické, psychologické atd., což je patrné z textu kapitoly. A to celé kontroluje v rovině pedagogického účelu, což je pro ni samozřejmě velmi důležité.

Struktura ukazatelů je volena v pořadí, které dokládá ekonomickou úroveň, ceny, hospodářská specifika regionů, trh práce, vzdělanostní strukturu, užití vyspělých technologií a širší kontext kvality života. Výsledným poznatkem této kapitoly pro mne bylo, že autorka je skutečně dobře zasvěcena do tajů účelové ekonomické komparace, kterou na jejích stránkách předvádí. To prokazuje jednoznačně i velmi precizním poznámkovým aparátům i jeho užitím. Překvapila mne i obratnost, s níž se, vzhledem ke svému studijnímu zaměření (aprobaci) pohybuje v problematice výkladu (interpretace) ekonomických problémů vázaných k ukazatelům. O tom svědčí i příklad z předchozí kapitoly 3, který mne zaujal na str. 72 práce, když komentovala (velmi správně) nesoulad hodnot míry nezaměstnanosti a míry inflace v regionech pro substituční vztah Phillipsovy křivky. Z této kapitoly pak její interpretace disponibilního důchodu, míry nezaměstnanosti a dalších. Také z metodicko-didaktického hlediska využitelnosti kapitoly pro učitele, což je parketa, která mi sice ve vztahu k výuce občanské výchovy na základní škole není až tak blízká, bych byl přece toho názoru, že se zde autorce podařilo velmi úspěšně ukázat možnosti, které téma pro obohacení výuky skýtá, a ovšem i upozornit na četná úskalí, která s sebou obsahově i metodicky nese, zejména v oblasti heuristiky.

V autorčině závěru, s nímž v zásadě mohu po přečtení práce souhlasit, mne opět autorka překvapila (opět kladně) tím, že se skromně přiznává i k prezentační a publikační činnosti ze zpracovávaného tématu v rámci mezinárodního projektu.

Hodnotím velmi seznam literatury a zdrojů (velmi dobrý a rozsáhlý) i přílohy, v nichž jsem se nakonec mohl seznámit i s proponovaným dotazníkem (ačkoli mi není z práce úplně jasné, nakolik byla nebo bude tato jako podkladový materiál pro výsledky průzkumu využita).

Připomínku mám v zásadě jen jednu, kromě již uvedených k první části práce. Když se autorka snažila charakterizovat vybrané srovnávané socio-ekonomické oblasti regionů, stalo se jí, když opustila bázi regionálních národních účtů NUTS3 (např. v ukazatelích vzdělanosti), že musela pracovat s ukazateli NUTS2. Tím se ale dostala ve většině případů nejen na vyšší úroveň regionů, ale i fakticky na „jiný“ region. To po stránce předmětné. Po stránce metodické je to sice možné provést, ale je na to (a důsledky) třeba výslovně v textu upozornit.

A nakonec jen poznámku, nikoli k tíži autorky, že by pro mne bylo velmi zajímavé, kdyby analyzovala (ekonomicky) zjištěné disparity, ovšem uvědomuji si velmi dobře, že by to potom musela být úplně jiná práce a za jiným účelem zpracovávaná.

K formální stránce nemám připomínek, podle mne je vzorná.

Na závěr musím konstatovat, že jsem byl pozitivně překvapen rozsahem i kvalitou zpracování úkolu, důsledností postupu při dodržování zvolené metodiky, snahou dosáhnout zejména „druhého“ cíle a vcelku i velmi „kvalifikovaným přístupem autorky, který názorně dokládá již zmíněný poznámkový aparát (nejen po formální stránce). V zásadě jsem měl dojem, že čtu na uvedené téma práci disertační než „pouhou“ práci diplomovou.

Diplomovou práci Mileny Hejtmánkové lze podle mého názoru hodnotit jako velmi nadprůměrnou. **Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně a prosím komisi, aby vzala do úvahy i následující větu. Přestože nejsem obeznámen s možnostmi komise navrhnout nebo schválit práci jako práci rigorózní, doporučoval bych jí, aby to bylo učiněno.**

V Ostravě 11. 1. 2010

prof. PhDr. František Varadzin, CSc.